

BILAG 2: INFO TIL FINALISTER

BRD OG DDR

Efter 2. verdenskrig blev det besejrede Tyskland opdelt i tre besættelseszoner: En britisk og en amerikansk i vest og en sovjetisk i øst. Senere kom også en fransk zone til i vest. I den sovjetiske del blev partiet SED dannet i 1946 og kom til magten ved valget samme år. Tre år senere erklærede den sovjetiske zone sig for en uafhængig stat, som fik navnet Deutsche Demokratische Republik (DDR).

DDR var fattig i forhold til Vesttyskland, som officielt hed Bundesrepublik Deutschland (BRD). DDR's styre var desuden stærkt undertrykkende, og flere millioner østtyskere valgte at udvandre til BRD. Mange gjorde det via hovedstaden Berlin, som faktisk var helt omgivet af DDR, men ligesom resten af Tyskland var delt i tre vesttyske og én østtysk zone. For at stoppe udvandringen opførte DDR i 1961 Berlinmuren, som afskar den sovjetiske zone i Østberlin fra de vesttyske zoner. Frem til murens fald i 1989 forsøgte over 100.000 mennesker at komme fra Øst- til Vestberlin, men kun godt 5.000 slap af sted med det. Den østtyske stat gik meget langt for at forhindre flugtforsøg.

DDR'S FLAG

BRD'S FLAG

"Den trojanske ko" var en af de mere usædvanlige flugtmøder. Idéen var at gemme en person i en udhulet tyremodel, som så blev kørt til BRD under påskud af at skulle bruges i en udstilling. Det fungerede to gange, men tredje gang havde politiet fatet mistanke og kunne trække den 18-årige Angelika ud af tyren.

STASI

DDR havde en yderst magtfuld efterretningstjeneste. Den hed Ministerium für Staatssicherheit, men i daglig tale blev den bare kaldt Stasi. En af Stasis vigtigste opgaver var spionage, dels af vesttyskerne, men især af DDR's egne indbyggere. Formålet var at beskytte staten mod dens modstandere, inklusive de østtyskere der kunne finde på at flygte til BRD. Men det var svært for en enkelt efterretningstjeneste at overvåge et helt lands befolkning. Derfor overtalte og afpressede Stasi hundredtusindvis af mennesker til at blive spioner, som rapporterede til Stasi uden at være officielt ansat. På den måde kunne ingen vide sig sikker, for hvem vidste om købmanden, naboen eller endda ægtefællen var en spion?

Havde nogen først vakt Stasis mistanke, kunne overvågningen blive endnu mere vidtgående. Folk blev skygget på gaden og filmet med skjult kamera i deres eget hjem. Vurderede Stasi så, at man var en trussel, kunne man blive udsat for Zersetzung ("nedbrydning"), en taktik som efterretnings-tjenesten brugte til at nedbryde offeret psykisk uden at afsløre statens indblanding. Det kunne fungere på mange måder, fx ved at Stasi spredte falske rygter om én, sørgede for at man blev fyret eller flyttede rundt på tingene i ens hjem, mens man ikke var hjemme. Hensigten var at gøre offeret så modløst og optaget af andre bekymringer, at han eller hun ikke orkede at gøre oprør mod staten.

Først da Berlinmuren faldt i 1989 og Stasis hemmelige arkiv blev åbnet, kom det frem, hvor omfattende overvågningen havde været. De fleste af Stasis rapporter findes stadig i dag og administreres af organisationen Stasi Records Agency. Det er personfølsomme oplysninger, så der er begrænset adgang til dem, men hvis man har været udsat for Stasis overvågning og er blevet omtalt i en rapport, kan man anmode Stasi Records Agency om at få den udleveret.

OVERVÅGNING I DAG

DDR findes ikke længere, og der er – så vidt vi ved – ikke længere et skjult netværk med tusindvis af spioner, der overvåger østtyskerne. Men der er stadig stater, som forsøger at undertrykke politiske modstandere ved at overvåge befolkningen og slå ned på kritikere. Det mest spektakulære eksempel er nok Nordkorea, men også i Kina og Rusland foregår der omfattende overvågning med en klar politisk hensigt.

Her i Danmark oplever vi ikke på samme måde politisk undertrykkelse, men vi bliver stadig overvåget i stor stil – takket være internettet. Nogle gange beder vi nærmest om det, som når vi frivilligt afslører detaljer om os selv på sociale medier som Facebook og Instagram. Men overvågningen stopper ikke her. Med mobilens gps slået til i Google Maps kan Google følge vores placering, og søgemaskinen kan lære meget om vores personlighed ved at analysere vores søgeresultater. For et halvt år siden kom det frem, at Apples stemmestyrede program Siri kan aflytte vores samtaler.

Det er ikke kun de store, internationale selskaber, der overvåger os. I butikker, på arbejdspladser og flere steder i det offentlige rum er der kameraovervågning for at forebygge og opklare kriminalitet. Netop dette formål bliver ofte brugt til at retfærdiggøre overvågning, for som nogen vil påstå: Hvis man ikke har gjort noget ulovligt, har man heller ikke noget at skjule. Men er det nu sandt? Er der mon ting, du ikke ville ønske, at andre skulle vide om dig, selvom de er fuldt lovlige?

